

Προαγωγή της ποιότητας ζωής μέσω της εκπαίδευσης σε ασθενείς με μόνιμες στομίες με καρκίνο του παχέος εντέρου

Μπέλμπα Αθανασία¹, Φασόη Γεωργία², Καμπά Ευρυδίκη², Κελέση – Σταυροπούλου Μάρθα²

1. Νοσηλεύτρια MSc, Γ.Ν.Ν.Θ.Α «Η Σωτηρία»
2. Καθηγήτρια, Τμήμα Νοσηλευτικής, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Εισαγωγή: Ο καρκίνος του παχέος εντέρου παρουσιάζει υψηλό επιπολασμό παγκοσμίως, κατέχοντας τη τρίτη θέση του πιο συχνά διαγνωσμένου καρκίνου στους άνδρες και τον δεύτερο στις γυναίκες. Οι τοποθετήσεις στομίων σε άτομα με καρκίνο του παχέος εντέρου αποτελεί συχνή διαχείριση της πάθησης, ωστόσο έχει αναδειχθεί ότι ενώ επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό την ποιότητα ζωής των ατόμων δεν έχουν εξεταστεί οι εκπαιδευτικές παρεμβάσεις που θα μπορούσαν να τους βοηθήσουν.

Σκοπός: Η διερεύνηση των επιπτώσεων στην ποιότητα ζωής των ατόμων με μόνιμες στομίες και η σημασία της εκπαίδευσης στην διαχείριση πιθανών δυσκολιών.

Υλικό και Μέθοδος: Πραγματοποιήθηκε βιβλιογραφική αναζήτηση της τελευταίας δεκαετίας, με την χρήση λέξεων-κλειδιών στις βάσεις δεδομένων: Pubmed, Scopus, Google Scholar.

Αποτελέσματα: Από την αναζήτηση προέκυψαν 9 μελέτες οι οποίες πληρούσαν τα κριτήρια ένταξης. Από τις μελέτες φαίνεται πως οι ασθενείς που εκπαιδεύτηκαν είτε από το νοσηλευτικό προσωπικό είτε από εκπαιδευτικά προγράμματα και ψυχοθεραπευτικές παρεμβάσεις (ατομικές ή ομαδικές) πριν και μετά τη χειρουργική επέμβαση στομίας, παρουσίασαν λιγότερες μετεγχειρητικές επιπλοκές και επανήλθαν στο κοινωνικό σύνολο και στις καθημερινές δραστηριότητες τους πιο σύντομα από ασθενείς που δεν τους έγινε καμία εκπαίδευση.

Συμπεράσματα: Η σημασία της εκπαίδευσης σε ασθενείς με μόνιμες στομίες μετά από επέμβαση καρκίνου του παχέος εντέρου μπορεί να βελτιώνει τη μετεγχειρητική πορεία τους, να αυξάνει την ικανότητα αυτοεξυπηρέτησης τους, να μειώνει τα αρνητικά τους συναισθήματα, ενισχύοντας τη ποιότητα ζωής τους.

Λέξεις Κλειδιά: Καρκίνος παχέος εντέρου, στομίες, ποιότητα ζωής, εκπαίδευση.

Υπεύθυνος αλληλογραφίας: Μπέλμπα Αθανασία, Σεβαστείας 39, Αθήνα, 15771,+30 6942585707, E-mail: soula.mp@windowslive.com

Promoting quality of life through education in colon cancer patients with permanent stoma

Belba Athanasia¹, Fasoι Georgia², Kampa Eurydiki², Kelesi-Stavropoulou Martha²

1. RN, MSc, Thoracic Diseases General Hospital of Athens «Sotiria»
2. Professor, Department of Nursing, University of West Attica

ABSTRACT

Introduction: Colorectal cancer has a high prevalence worldwide, being the third most commonly diagnosed cancer in men and the second most common in women. The placement of stoma in people with colon cancer is a frequent management of the condition, however it has been shown that while it greatly affects the quality of life of the people, the educational interventions that could help them have not been examined.

Aim: The investigation of the effects on the quality of life of people with permanent stoma and the importance of education in the management of possible difficulties.

Material - Method: A bibliographic search of the last decade was carried out, using keywords in the databases: Pubmed, Scopus, Google Scholar.

Results: The search yielded 9 studies that met the inclusion criteria. From the studies it appears that the patients who were trained either by the nursing staff or by educational programs and psychotherapeutic interventions (individual or group) before and after the ostomy surgery, presented fewer post-operative complications and returned to society and their daily activities more quickly from uneducated patients.

Conclusions: The importance of education for patients with permanent stoma after colon cancer surgery can improve their postoperative course, increase their self-care ability, reduce their negative emotions, enhancing their quality of life.

Keywords: Colorectal cancer, stoma, quality of life, education.

Corresponding Author: *Belba Athanasia, Sevasteias 39, Athens, 15771, +30 6942585707, E-mail: soula.mp@windowslive.com*

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο καρκίνος του παχέος εντέρου κατέχει υψηλό επιπολασμό παγκοσμίως, κατατάσσοντας τον ως τον τρίτο πιο συχνά διαγνωσμένο καρκίνο στους άνδρες και τον δεύτερο στις γυναίκες.^{1,2} Σημαντικό ρόλο στη αντιμετώπιση του καρκίνου του παχέος εντέρου αποτελεί η εφαρμογή θεραπευτικών παρεμβάσεων που στοχεύουν στην ανακούφιση των συμπτωμάτων και στον περιορισμό ή στη διακοπή της εξέλιξης της νόσου. Σε πολλές περιπτώσεις η διαχείριση της νόσου σχετίζεται με την εφαρμογή χημειοθεραπειών ή ακτινοθεραπειών, ενώ πολύ συχνή θεραπευτική μέθοδο αποτελεί η τοποθέτηση στομιών, είτε προσωρινών είτε μόνιμων.^{1,3,4}

Οι θεραπευτικές παρεμβάσεις έχουν σημαντικές επιπτώσεις στην καθημερινότητα των ατόμων και γενικότερα στη ζωή τους.^{5,6} Στις μελέτες που ανέδειξαν ότι υπάρχει σημαντική έκπτωση της ποιότητας ζωής των ασθενών διαπιστώθηκε ότι η επαγγελματική ζωή και η παραγωγικότητα, οι διαπροσωπικές σχέσεις και οι κοινωνικές δραστηριότητες μπορούν να επηρεαστούν

από τη θεραπεία και τη χειρουργική επέμβαση στομίας.^{7,8} Η χειρουργική επέμβαση για τοποθέτηση στομίας μπορεί να επηρεάσει την ποιότητα ζωής των ασθενών καθώς μπορεί να υπάρχουν σωματικές και ψυχολογικές δυσκολίες που σχετίζονται με τις περιοριστικές πτυχές της στομίας όπως οι δραστηριότητες της καθημερινής ζωής, η ικανότητα εργασίας και η κοινωνική αλληλεπίδραση.^{9,10,11} Ωστόσο, με δεδομένο το πόσο αλλάζει και επηρεάζεται η καθημερινότητα των ασθενών με μόνιμες στομίες, δεν έχουν εξεταστεί οι εκπαιδευτικές παρεμβάσεις που θα μπορούσαν να τους βοηθήσουν.^{10,12}

Οι Coca et al.⁶ στη μελέτη που υλοποίησαν με στόχο να διερευνήσουν τον αντίκτυπο της εξειδικευμένης νοσηλευτικής φροντίδας σε ασθενείς με στομία αναδείχθηκε ότι οι ασθενείς που λαμβάνουν εξειδικευμένη φροντίδα εμφανίζουν καλύτερη ποιότητα ζωής από ασθενείς που δεν λαμβάνουν εξειδικευμένη φροντίδα. Επιπλέον, παρατηρήθηκε ότι σημαντικό ρόλο στην ποιότητα ζωής των ασθενών διαδραματίζει η αυτό-αποτελεσματικότητά τους, η αποδοχή

της ασθένειάς τους και η ικανότητα για αυτοφροντίδα.^{6,13,14,15,16}

Αρκετές μελέτες διερεύνησαν τον αντίκτυπο των εκπαιδευτικών προγραμμάτων που απευθύνονται σε ασθενείς με στομίες.^{17,18,19,20} Από τις μελέτες των Lo et al.¹⁸ και Lo et al.¹⁹ που διερευνούσαν την επίδραση ενός εκπαιδευτικού προγράμματος πολυμέσων για ασθενείς με στομίες, με έμφαση στην αύξηση της γνώσης και στην αποτελεσματικότητα κόστους παρατηρήθηκαν σημαντικές αλλαγές στην ποιότητα ζωής των ατόμων καθώς ήταν σε θέση να γνωρίζουν τον τρόπο και τον βαθμό επιρροής της στομίας στην καθημερινότητά τους ενώ ήταν ενήμεροι για τις διάφορες δυσκολίες και επιπλοκές που θα μπορούσαν να αντιμετωπίσουν. Επίσης, από τις μελέτες των Lo et al.¹⁹ διαπιστώθηκε ότι οι ασθενείς που λάμβαναν εκπαίδευση σχετικά με τη στομία εμπλέκονταν πιο ενεργά στην αυτοφροντίδα τους και στηρίζονταν λιγότερο στους άλλους, με αποτέλεσμα να βιώνουν αισθήματα αυτό-αποτελεσματικότητας και επιτυχίας στην αντιμετώπιση της ασθένειας.

Οι επαγγελματίες υγείας (γενικοί ιατροί και ειδικοί χειρουργοί) και το νοσηλευτικό προσωπικό που έχουν εξειδικευμένες γνώσεις και δεξιότητες στη διαχείριση του εντέρου διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην παροχή εκπαίδευσης, ενημέρωσης και υποστήριξης στους ασθενείς και στις οικογένειές τους.^{6,15,20,21,22,23,24,25,26}

ΣΚΟΠΟΣ

Σκοπός της συστηματικής ανασκόπησης ήταν η διερεύνηση των επιπτώσεων στην ποιότητα ζωής των ατόμων με μόνιμες στομίες και η σημασία της εκπαίδευσης στην διαχείριση πιθανών δυσκολιών.

ΥΛΙΚΟ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΣ

Διεξήχθη μελέτη της σύγχρονης βιβλιογραφίας, η οποία περιλάμβανε άρθρα και δημοσιευμένες ερευνητικές μελέτες που δημοσιεύτηκαν την τελευταία δεκαετία (2012- 2022) στην Ελληνική και Αγγλική γλώσσα, σε διεθνείς επιστημονικές βάσεις δεδομένων (PubMed, Scopus, Google Scholar) με τη χρήση λέξεων-κλειδιών.

Κατά την αρχική αναζήτηση εντοπίστηκαν 87 άρθρα. Έγινε αποτίμηση της μεθοδολογικής αρτιότητας των μελετών και τελικά επιλέχθηκαν 9 μελέτες που απαντούσαν ή βοηθούσαν στην απάντηση των ερευνητικών ερωτημάτων. Η διαδικασία επιλογής των άρθρων φαίνεται στο διάγραμμα ροής (Διάγραμμα 1).

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Στην παρούσα βιβλιογραφική ανασκόπηση έχουν επιλεγεί έρευνες που μελετούν τον βαθμό επίπτωσης των μόνιμων στομιών και την σημασία των εκπαιδευτικών παρεμβάσεων στους ασθενείς με μόνιμες στομίες, ώστε μέσω της προετοιμασίας και της ενημέρωσής τους σχετικά με τα ζητήματα

που ενδέχεται να αντιμετωπίσουν να καθίστανται κατάλληλα προετοιμασμένοι στην διαχείριση πιθανών δυσκολιών. (Πίνακας 1)

Σε μελέτη των Anaraki et al.⁹ διερευνήθηκε η ποιότητα ζωής των ασθενών με στομίες χρησιμοποιώντας ένα ειδικό εργαλείο μέτρησης. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι το 83,3% των ασθενών είχε αναγκαστεί να αλλάξει δουλειά, το 82,4% να αλλάξει διατροφή και το 48% να αλλάξει στυλ ένδυσης. Το 63% των ασθενών εμφάνισε κατάθλιψη μετά την χειρουργική επέμβαση στομίας και μόνο το 33,3% επέστρεψε στην σεξουαλική τους δραστηριότητα μετά την επέμβαση. Η τοποθέτηση της στομίας, η οποία οδηγεί σε αναγκαστική αλλαγή στο στυλ ένδυσης αναφέρθηκε από τους ασθενείς σε ποσοστό 41,2%. Η προεγχειρητική και μετεγχειρητική εκπαίδευσή τους μπορεί να ενισχύσει την αντίληψή τους σχετικά με την τοποθέτηση στομίας και κατ' επέκταση την ποιότητα της ζωής τους.

Σε μελέτη των Orsini et al.²⁷ διερευνήθηκε ο ρόλος της ηλικίας στην επίδραση της ποιότητας ζωής των ασθενών με στομία και χωρίς στομία. Τα αποτελέσματα έδειξαν σημαντική επίδραση στην ηλικία με τους ηλικιωμένους ασθενείς με στομία να έχουν χειρότερη φυσική κατάσταση από τους νεότερους ασθενείς με στομία. Αποδεικνύεται ότι η ηλικία παίζει σημαντικό ρόλο στην ποιότητα ζωής των ασθενών καθώς

ηλικιωμένοι ασθενείς με τοποθέτηση στομίας εμφανίζουν χειρότερη ποιότητα ζωής από τους ασθενείς που δεν τους είχαν τοποθετηθεί στομία. Επομένως, η ηλικία και η εκπαίδευση παίζουν σημαντικό ρόλο στην ποιότητα ζωής των ασθενών.

Σε μελέτη των Konanz et al.²⁸ συγκρίθηκε η ποιότητα ζωής και η λειτουργική έκβαση σε ασθενείς που υποβλήθηκαν σε διασφιγκτηριακή εκτομή (ISR), σε χαμηλή πρόσθια εκτομή (LAR) και σε κοιλιοπερινεϊκή εκτομή (APR) για την αντιμετώπιση του καρκίνου του ορθού. Από τις συνολικές βαθμολογίες των ασθενών στο ερωτηματολόγιο του καρκίνου Treatment in Cancer (EORTC) QLQ-C30 παρατηρήθηκε ότι οι ασθενείς που υποβλήθηκαν σε διασφιγκτηριακή εκτομή είχαν καλύτερη σωματική λειτουργία από τους ασθενείς που υποβλήθηκαν σε κοιλιοπερινεϊκή εκτομή. Δεν παρουσιάστηκαν σημαντικές διαφορές στην κλίμακα συμπτωμάτων (δύσπνοια, πόνος, κόπωση, αϋπνία, ναυτία), στην εικόνα σώματος, στις παρενέργειες χημειοθεραπείας, στην απώλεια βάρους, στα προβλήματα ούρησης και στα προβλήματα που σχετίζονται με την στομία από τις συνολικές βαθμολογίες των ασθενών.

Σε μελέτη των Culha et al.²⁹ διερευνήθηκε εάν η εκπαίδευση αυτοφροντίδας σε ασθενείς με στομίες συμβάλλει στην βελτίωση της ποιότητα ζωής τους. Στην μελέτη έλαβαν μέρος 64 ασθενείς με μόνιμη κολοστομία και

ελεοστομία, οι οποίοι χωρίστηκαν 32 στην ομάδα παρέμβασης και 32 στην ομάδα ελέγχου, με μέσο όρο ηλικίας τα 50 έτη. Οι ασθενείς που έλαβαν εκπαίδευση από επαγγελματίες υγείας είχαν υψηλή ικανότητα αυτοφροντίδας. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι βαθμολογίες του φορέα αυτοφροντίδας αυξήθηκαν τόσο στην ομάδα παρέμβασης όσο και στην ομάδα ελέγχου 3 εβδομάδες μετά την εκπαίδευση από επαγγελματίες υγείας. Επίσης, αποδεικνύεται ότι η εκπαίδευση αυτοφροντίδας σε ασθενείς με τοποθέτηση στομίας παίζει σημαντικό ρόλο στην βελτίωση της ποιότητας της ζωής τους.

Η μελέτη των Forsmo et al.³⁰ αποτέλεσε μέρος μιας τυχαίοποιημένης ελεγχόμενης δοκιμής που στόχευε στην διερεύνηση ενός προγράμματος εκπαίδευσης σε ασθενείς μετά από χειρουργική επέμβαση στομίας που μπορεί να μειώσει τη διάρκεια της παραμονής στο νοσοκομείο, της επανεισαγωγής και των επιπλοκών που σχετίζονται με την στομία. Εντάχθηκαν ασθενείς με καρκίνο του παχέος εντέρου ηλικίας 18 ετών και άνω που είχαν προγραμματιστεί για χειρουργική επέμβαση. Στην συνέχεια, χωρίστηκαν στην ομάδα εκπαίδευσης κατά την περιεγχειρητική τους φροντίδα και στην ομάδα τυπικής περίθαλψης. Οι ασθενείς εκπαιδεύτηκαν για 30 ημέρες στην περιεγχειρητική τους φροντίδα και αξιολογήθηκε η βελτίωση της ποιότητας ζωής τους έπειτα από την εκπαίδευση. Τα αποτελέσματα της μελέτης

έδειξαν θετική συσχέτιση της εκπαίδευσης των ασθενών με την ποιότητα της ζωής τους. Ακόμη, η συνολική παραμονή στο νοσοκομείο ήταν μικρότερη στην ομάδα εκπαίδευσης κατά την περιεγχειρητική τους φροντίδα σε σχέση με την ομάδα τυπικής περίθαλψης. Όσον αφορά το ποσοστό επανεισαγωγής και τις επιπλοκές που σχετίζονται με την στομία οι δύο ομάδες εμφάνισαν παρόμοια αποτελέσματα.

Σε μελέτη των Parchami Iraqi & Ahmadi³¹ διερευνήθηκε η επίδραση της τηλεφωνικής συμβουλευτικής (telenursing) από το νοσηλευτικό προσωπικό στην βελτίωση της ποιότητας ζωής των ασθενών με μόνιμες στομίες. Τα κριτήρια για την επιλογή των ασθενών ήταν η ηλικία 18 έως 80 ετών, η πλήρης πρόσβαση στο τηλέφωνο ενώ απορρίφθηκαν ασθενείς με προβλήματα ομιλίας και ακοής. Στην συνέχεια, χωρίστηκαν τυχαία στην πειραματική ομάδα (με τηλεφωνική συμβουλευτική) και στην ομάδα ελέγχου. Μετά από τηλεφωνική συμβουλευτική παρατηρήθηκαν σημαντικές διαφορές στις σωματικές, τις ψυχολογικές και τις κοινωνικές πτυχές της ποιότητας ζωής των ασθενών με στομίες στην πειραματική ομάδα και στην ομάδα ελέγχου. Η τηλεφωνική συμβουλευτική ήταν αποτελεσματική στην βελτίωση των σωματικών, των ψυχολογικών και των κοινωνικών πτυχών της ποιότητας ζωής των ασθενών με στομίες. Από τα αποτελέσματα

της μελέτης, οι νοσηλευτές ως κύρια μέλη του υγειονομικού προσωπικού μπορούν να χρησιμοποιούν το τηλεφωνικό πρόγραμμα συμβουλευτικής για την βελτίωση της ποιότητας ζωής σε ασθενείς με στομίες.

Η μελέτη των Almendárez – Saavedra et al.³² διενεργήθηκε για να προσδιοριστεί το επίπεδο γνώσης σχετικά με τις πρακτικές αυτοφροντίδας σε ασθενείς με στομία πριν και μετά από νοσηλευτική εκπαιδευτική παρέμβαση. Πραγματοποιήθηκε σε 13 ασθενείς με ειλεοστομίες ή κολοστομίες που νοσηλεύονταν στο νοσοκομείο San Luis Potosi στο Μεξικό από τον Φεβρουάριο έως τον Ιούλιο 2013. Ο μέσος όρος της ηλικίας των ασθενών ήταν 41,8 έτη με τους άνδρες με κολοστομία να έχουν υψηλό ποσοστό συμμετοχής 84,6%. Σε ποσοστό 69,2% είχαν εργασία και σε ποσοστό 69,3% ήταν απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Τα αποτελέσματα της μελέτης έδειξαν ότι η γνώση της πρακτικής αυτοφροντίδας σε ασθενείς με στομία αυξήθηκε μετά την εκπαιδευτική παρέμβαση. Αυτό σημαίνει ότι η εκπαιδευτική παρέμβαση από το νοσηλευτικό προσωπικό που απευθύνεται σε ασθενείς με στομίες και στην οικογένειες τους προάγει την προσαρμογή των ασθενών στην κατάσταση της υγείας τους και στη βελτίωση την ποιότητα ζωής τους.

Σε μελέτη των Karabulut et al.³³ διερευνήθηκαν οι επιπτώσεις μιας προγραμματισμένης ομαδικής

αλληλεπίδρασης στην κοινωνική προσαρμογή των ατόμων με εντερική στομία. Το δείγμα της μελέτης περιλάμβανε 50 ασθενείς (23 μέλη της πειραματικής ομάδας και 27 μέλη της ομάδας ελέγχου) με βάση την προθυμία τους να παρακολουθήσουν προγραμματισμένες ομαδικές συναντήσεις. Τα μέλη της πειραματικής ομάδας συμμετείχαν στη «μέθοδο της προγραμματισμένης ομαδικής αλληλεπίδρασης» ενώ τα μέλη της ομάδας ελέγχου έλαβαν μόνο υπηρεσίες τυπικής φροντίδας. Στη «μέθοδο της προγραμματισμένης ομαδικής αλληλεπίδρασης» πραγματοποιήθηκαν συνεδρίες μία φορά την εβδομάδα για έξι εβδομάδες. Σε κάθε προγραμματισμένη ομαδική συνεδρία ο υπεύθυνος της ομάδας χρησιμοποιούσε διάφορες μεθόδους και τεχνικές (διαλέξεις που συνοδεύονταν από παρουσιάσεις Power Point και ομαδικές συζητήσεις μεταξύ των ατόμων με στομίες). Μέσω αυτών των μεθόδων και τεχνικών διευκολύνθηκαν οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ των ατόμων με στομίες, βοηθώντας τους να εντοπίζουν τα προβλήματα που σχετίζονται με την στομία και να εκφράζουν τα συναισθήματά τους. Βρέθηκαν σημαντικές διαφορές μεταξύ των μελών της πειραματικής ομάδας και των μελών της ομάδας ελέγχου. Τα μέλη της πειραματικής ομάδας κατά τη διάρκεια και μετά τις προγραμματισμένες συναντήσεις ομαδικής

αλληλεπίδρασης σημείωσαν υψηλή μέση βαθμολογία προσαρμογής στην στομία από τα μέλη της ομάδας ελέγχου. Επίσης, τα μέλη της πειραματικής ομάδας ανέφεραν ότι έλαβαν ψυχολογική υποστήριξη και έμαθαν πώς να αντιμετωπίζουν τυχόν επιπλοκές στη φροντίδα της στομίας και στην καθημερινή τους ζωή. Τα αποτελέσματα της μελέτης έδειξαν ότι οι προγραμματισμένες ομαδικές αλληλεπιδράσεις ενισχύουν την κοινωνική προσαρμογή των ασθενών με στομίες.

Σε μελέτη των Zhang et al.³⁴ διερευνήθηκε η επίδραση της τηλεφωνικής παρέμβασης από το νοσηλευτικό προσωπικό στην προσαρμογή των ασθενών έπειτα από την τοποθέτηση στομίας. Η τηλεφωνική παρέμβαση είναι ένας αποτελεσματικός τρόπος διασφάλισης της συνέχειας της περίθαλψης και της παρακολούθησης της προόδου των ασθενών με στομία μετά την έξοδο από το νοσοκομείο. Πραγματοποιήθηκε σε ασθενείς που υποβλήθηκαν σε επεμβάσεις στομίας, οι οποίοι χωρίστηκαν τυχαία στην ομάδα μελέτης και στην ομάδα ελέγχου. Τόσο στην ομάδα μελέτης όσο και στην ομάδα ελέγχου οι ασθενείς με μόνιμες στομίες έλαβαν προεγχειρητική και μετεγχειρητική φροντίδα αλλά μόνο οι ασθενείς στην ομάδα μελέτης έλαβαν 2 - 3 τηλεφωνικές κλήσεις από το νοσηλευτικό προσωπικό μετά την έξοδο από το νοσοκομείο.

Αξιοσημείωτο είναι ότι τόσο στην ομάδα μελέτης όσο και στην ομάδα ελέγχου

παρουσιάστηκε βελτίωση στην προσαρμογή και στην αυτό - αποτελεσματικότητα της στομίας. Τα αποτελέσματα της μελέτης έδειξαν ότι η ομάδα μελέτης είχε καλύτερες βαθμολογίες από την ομάδα ελέγχου όσον αφορά την προσαρμογή και την αυτό-αποτελεσματικότητα της στομίας. Συμπερασματικά, η τηλεφωνική παρέμβαση από το νοσηλευτικό προσωπικό είναι μια αποτελεσματική παρέμβαση που μπορεί να ενισχύσει την αυτοφροντίδα και την προσαρμογή τους στην ζωή μετά την έξοδο από το νοσοκομείο.

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Η ηλικία αποτελεί έναν σημαντικό παράγοντα για την εμφάνιση καρκίνου του παχέος εντέρου, αλλά και έναν παράγοντα για την εφαρμογή κολοστομιών στη θεραπεία της πάθησης.²⁷ Μάλιστα, στο εύρος αυτών των ηλικιών οι στομίες που εφαρμόζονται στους ασθενείς είναι συνήθως μόνιμες ενώ ο τρόπος αποδοχής του νέου τρόπου ζωής και η φροντίδα των στομιών σχετίζονται σε μεγάλο βαθμό με την ποιότητα ζωής των ασθενών.^{9,27,32} Για αυτόν τον λόγο σημαντικό ρόλο στη διαχείριση της καθημερινότητάς τους και στην ενίσχυση της ποιότητας ζωής τους διαδραματίζουν οι εκπαιδευτικές παρεμβάσεις που εφαρμόζονται στους ασθενείς και αποσκοπούν στην ολιστική εκπαίδευση τους σε θέματα αυτοφροντίδας, φροντίδας των στομιών, τοποθέτησης και

αλλαγής των στομιών ώστε να είναι σε θέση να αντιμετωπίζουν τις καθημερινές δυσκολίες που προκύπτουν από τις στομίες.^{32,33,34} Μάλιστα, στην μελέτη των Culha et al.²⁹ αναδείχθηκε ότι οι ασθενείς που λαμβάνουν εξειδικευμένη εκπαίδευση αυτοφροντίδας εμφανίζουν καλύτερη προσαρμογή στην ποιότητα της ζωής τους, λόγω των γνώσεων που διαθέτουν ενώ αντίστοιχα εμφανίζουν και μικρότερη διάρκεια νοσηλείας διότι οι ίδιοι έχουν μάθει να φροντίζουν τον εαυτό τους και την καθαριότητα των στομιών τους. Έτσι, σε καθημερινή βάση αισθάνονται πιο ανεξάρτητοι και δραστήριοι, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει σημαντική έκπτωση στους τομείς της ζωής τους.

Με βάση τα αποτελέσματα της συστηματικής ανασκόπησης που προέρχονται από τις μελέτες σχετικά με την εφαρμογή εκπαιδευτικών παρεμβάσεων στους ασθενείς με στομίες, παρουσιάστηκε σημαντική θετική επίδραση μέσω των εκπαιδευτικών παρεμβάσεων.^{30,31,33,39} Οι εκπαιδευτικές παρεμβάσεις που παρατηρήθηκε ότι εφαρμόστηκαν ήταν σε κάποιες περιπτώσεις ατομικές ^{31,39} και σε κάποιες περιπτώσεις ομαδικές, με στόχο να διερευνηθεί ο τρόπος με τον οποίο η κοινωνική αλληλεπίδραση και η αίσθηση της ομάδας αλλά και το αίσθημα του «ανήκειν» δύναται να ενισχύσει τους ασθενείς.^{31,33}

Φαίνεται ότι στις περισσότερες μελέτες αυτής της ανασκόπησης οι ατομικές παρεμβάσεις

είχαν καλύτερα αποτελέσματα προσαρμογής διότι οι ασθενείς μαθαίνουν να φροντίζουν τον εαυτό τους, στοιχείο που στη συνέχεια ενισχύει την κοινωνική τους αλληλεπίδραση.^{30,31,32,34} Τα περιεχόμενα των εκπαιδευτικών παρεμβάσεων παρουσιάζουν σημαντική ετερογένεια μεταξύ τους τόσο ως προς τις ίδιες τις παρεμβάσεις που υλοποιήθηκαν όσο και στις κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή αυτών. Η ετερογένεια αυτή σχετίζεται κυρίως με την ετερογένεια που υφίσταται μεταξύ των ασθενών και της διαφορετικής αντιμετώπισής τους έναντι στη νέα ζωή που καλούνται να ζήσουν. Ακόμη, διαπιστώθηκε ότι οι πρακτικές των εκπαιδευτικών παρεμβάσεων, εκτός από ατομική διαχείριση είναι αναγκαίο να περιλαμβάνουν και κοινωνικές πρακτικές ώστε μέσω της ομάδας και της κοινωνικής αλληλεπίδρασης οι ασθενείς να είναι σε θέση να αντιμετωπίζουν τα εμπόδια και να ενισχύσουν την ενδυνάμωση της ψυχοκοινωνικής τους κατάστασης.^{33,34} Παρόλο όμως, που οι ατομικές παρεμβάσεις είχαν καλύτερα αποτελέσματα σε σχέση με τις γνώσεις που λάμβαναν οι ασθενείς για την φροντίδα των στομιών ^{30,31,32,34} στις μελέτες με τις ομαδικές παρεμβάσεις οι συμμετέχοντες είχαν καλύτερα αποτελέσματα στην κοινωνικοποίηση και στην κοινωνική αλληλεπίδραση.^{29,33,34} Μάλιστα, στη μελέτη των Zhang et al.³⁴ οι συμμετέχοντες παρόλο που δεν είχαν υψηλό

επίπεδο γνώσεων για τη μετέπειτα προσαρμογή τους, η κοινωνική αλληλεπίδραση και η βοήθεια που τους παρείχε η ομάδα ενίσχυσε τον τομέα της κοινωνικοποίησης που αποτελεί βασικό τομέα για μια ποιοτική ζωή. Με βάση τη συγκεκριμένη μελέτη,³⁴ όπου τα άτομα μαθαίνουν και λαμβάνουν καλύτερη υποστήριξη μέσω της ομάδας, προτείνεται από τους ερευνητές ο σχεδιασμός περισσότερων ομαδικών εκπαιδευτικών παρεμβάσεων. Με τον τρόπο αυτό σταδιακά μπορεί να συμπεριληφθούν στις εκπαιδευτικές παρεμβάσεις και οι οικογένειες των ασθενών, οι οποίες χρειάζεται να κατανοούν και να μαθαίνουν τον τρόπο ζωής που θα ακολουθήσουν αλλά θα είναι και σε θέση να προετοιμάζονται κατάλληλα για τις δυσκολίες και της δικής τους καθημερινότητας.

Ένα άλλο εύρημα της παρούσας ανασκόπησης ήταν η εφαρμογή εκπαιδευτικών παρεμβάσεων στους ασθενείς με στομίες. Τρεις μελέτες^{9,29,31} αξιολόγησαν την εφαρμογή εκπαιδευτικών παρεμβάσεων στους ασθενείς με στομίες και διαπιστώθηκε ότι οι άνδρες έχουν μεγαλύτερη εκπροσώπηση στις παθήσεις του παχέος εντέρου, γεγονός που συνάδει με τα αποτελέσματα της συστηματικής ανασκόπησης. Στη συνέχεια, προέκυψε ότι οι περισσότεροι ασθενείς ήταν μεταξύ των ηλικιών 50 και 60 ετών, ένα εύρος ηλικίας

που γενικά έχει συνδεθεί με σοβαρές και χρόνιες παθήσεις.^{9,29,31}

Οι επαγγελματίες που εφάρμοσαν τις εκπαιδευτικές παρεμβάσεις είτε σε ατομικό είτε σε ομαδικό επίπεδο, αποτελούσαν επαγγελματίες νοσηλευτές εξειδικευμένους σε ασθενείς με στομίες, ενώ η εξειδίκευσή τους βοήθησε ιδιαίτερα τους ασθενείς με στομίες να κατανοήσουν τις παρεμβάσεις και τον τρόπο φροντίδας της στομίας. Για τον λόγο αυτό, από τις περισσότερες μελέτες της παρούσας συστηματικής ανασκόπησης αναδεικνύεται η ανάγκη εκπαίδευσης και χρήσης περισσότερων εξειδικευμένων νοσηλευτών στις περιπτώσεις ασθενών με στομίες.^{9,29,30,31,32,33,34}

Σε δύο μελέτες^{29,30} αναδείχθηκε ότι η περίοδος νοσηλείας έπειτα από την επέμβαση μειώνεται σημαντικά καθώς οι ασθενείς αισθάνονται έτοιμοι να επιστρέψουν στην καθημερινότητά τους και κατάλληλα προετοιμασμένοι στον τρόπο αλλαγής της ζωής τους.

Όσον αφορά στον τύπο εκπαίδευσης που παρασχέθηκε στους ασθενείς, επισημάνθηκε ότι οι περισσότερες εκπαιδευτικές παρεμβάσεις σχετιζόταν με την τυπική και αναγκαία εκπαίδευση των ασθενών ενώ σε κάποιες περιπτώσεις εφαρμόστηκαν και διαφορετικού τύπου εκπαιδεύσεις, όπως η τηλεφωνική παρακολούθηση των ασθενών από το νοσηλευτικό προσωπικό και η τηλεφωνική καθοδήγησή τους από τους

θεράποντες ιατρούς τους.^{31,34} Η τηλεφωνική παρακολούθηση και οι τηλεφωνικές παρεμβάσεις πρόσφεραν στα άτομα τη δυνατότητα συνεχούς παρακολούθησης και υποστήριξης. Με τον τρόπο αυτό οι ασθενείς δεν επιβαρύνονταν οικονομικά ενώ αντιμετωπίζονταν δυσκολίες που μπορεί να προκύπταν από την μετακίνηση των ασθενών στον χώρο των ειδικών.^{31,34} Από την τυπική εκπαίδευση οι ασθενείς έλαβαν γνώσεις σχετικά με τον τρόπο σίτισης και την σημασία της ειδικής διατροφής στην καθημερινότητά τους ενώ όσον αφορά την ιδιαίτερη φροντίδα που χρειάζεται να εφαρμόζουν στις στομίες, οι πρακτικές τους στόχευαν περισσότερο στην αυτοφροντίδα, την εφαρμογή αλλαγών και την επανατοποθέτηση των στομιών από τους ίδιους. Η εκπαίδευση στην αυτοφροντίδα σχετίζεται σε μεγάλο βαθμό με την ενίσχυση του βαθμού ανεξαρτητοποίησης των ασθενών στην καθημερινότητά τους και με την ενίσχυση της αυτοπεποίθησή τους, δύο στοιχεία σημαντικά για την τελική ενίσχυση της ποιότητας ζωής των ασθενών με μόνιμες στομίες.^{29,30,31,34}

Στις μελέτες των Zhang et al.³⁴ και Parchami Iraqi & Ahmadi³¹ χρησιμοποιήθηκαν πρωτόκολλα εφαρμογής τηλεφωνικής βοήθειας αλλά και κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την παροχή υποστήριξης σε ασθενείς με στομίες μέσω του τηλεφώνου. Το τηλέφωνο αποτελεί μια οικονομική και προσβάσιμη πηγή για την παρακολούθηση

των ατόμων έπειτα από επιτυχημένες επεμβάσεις για τοποθέτηση στομιών, ενώ τα αποτελέσματα των μελετών όπου εφαρμόστηκε η συγκεκριμένη μέθοδος ανέδειξαν ότι οι ασθενείς ήταν ιδιαίτερα ικανοποιημένοι από την όλη διαδικασία, λόγω της μικρής παραμονής τους στη μονάδα νοσηλείας και του μικρού κόστους της εκπαίδευσης ενώ ενισχύονταν και η ψυχοκοινωνική τους υγεία.^{31,34}

ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΜΕΛΕΤΗΣ

Οι περιορισμοί της μελέτης περιλαμβάνουν την πιθανότητα ορισμένες μελέτες να έχουν παραλειφθεί και η σημασία της εκπαίδευσης σε ασθενείς με μόνιμες στομίες για την ενίσχυση της ποιότητας ζωής τους να μην αναφέρθηκαν. Αναλύθηκαν μόνο μελέτες που δημοσιεύθηκαν στην Αγγλική και Ελληνική γλώσσα, ενώ αποκλείστηκαν δημοσιευμένες μελέτες πριν το 2012. Ακόμη, δεν έγινε αξιολόγηση της ποιότητας των μελετών. Ένας περιορισμός των μελετών ήταν η δειγματοληψία ευκολίας.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η ενίσχυση της προσαρμογής σε άτομα με μόνιμη στομία αποτελεί πρωταρχικό επίκεντρο της φροντίδας. Η συνεχής νοσηλευτική φροντίδα που βασίζεται στην εκπαίδευση των ασθενών με μόνιμες στομίες προσφέρει έγκαιρη και ακριβή καθοδήγηση στους ασθενείς δίνοντας την δυνατότητα να

προσαρμοστούν σε μια νέα καθημερινότητα, βελτιώνοντας την μετεγχειρητική ανάρρωση τους και μειώνοντας τη συχνότητα επιπλοκών μετά το εξιτήριο. Επιπλέον, εκπαιδευτικά προγράμματα και ψυχοθεραπευτικές παρεμβάσεις (ατομικές ή ομαδικές) ενισχύουν τις γνώσεις σχετικά με τον καρκίνο του παχέος εντέρου και την θεραπεία του και παρέχουν ένα ευρύ φάσμα προσεγγίσεων, συμπεριλαμβανόμενης της βελτίωσης της επικοινωνίας και της βοήθειας στην έκφραση συναισθημάτων. Αυτές οι παρεμβάσεις βοηθούν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής που περιλαμβάνει τα αισθήματα ευεξίας του ατόμου, τη σωματική, κοινωνική, επαγγελματική, πνευματική, συζυγική και σεξουαλική λειτουργία του.

Οι ασθενείς που εκπαιδεύτηκαν είτε από το νοσηλευτικό προσωπικό είτε από εκπαιδευτικά προγράμματα και ψυχοθεραπευτικές παρεμβάσεις (ατομικές ή ομαδικές) πριν και μετά την χειρουργική επέμβαση στομίας, παρουσίασαν λιγότερες μετεγχειρητικές επιπλοκές και επανήλθαν στο κοινωνικό σύνολο και στις καθημερινές τους δραστηριότητες πιο σύντομα από τους ασθενείς που δεν τους έγινε καμία εκπαίδευση.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. [Kuipers](#) EJ, [Grady](#) WM, [Lieberman](#) D, [Seufferlein](#) T, [Sung](#) JJ, [Boelens](#) PG, et al.

Colorectal cancer. *Nature Reviews Disease Primers* 2015; 1:15065.

2. [Testa](#) U, [Pelosi](#) E, [Castelli](#) G. Colorectal Cancer: Genetic Abnormalities, Tumor Progression, Tumor Heterogeneity, Clonal Evolution and Tumor-Initiating Cells. *Medical Sciences* 2018; 6(2):31.

3. [Dabirian](#) A, [Yaghmaei](#) F, [Rassouli](#) M, [Tafreshi](#) MZ. Quality of life in ostomy patients: a qualitative study. *Patient Preference and Adherence* 2010; 21(5):1-5.

4. [Bennett](#) JL, [Wick](#) EC. Fecal Diversion and Ostomies. [Pelvic Floor Dysfunction and Pelvic Surgery in the Elderly](#) 2017:349-360.

5. [Jones](#) T, [Springfield](#) T, [Brudwick](#) M, [Ladd](#) A. Fecal Ostomies. *Home Healthcare Nurse: The Journal for the Home Care and Hospice Professional* 2011; 29(5):306-317.

6. [Coca](#) C, [Fernandez de Larrinoa](#) I, [Serrano](#) R, [Garcia-Llana](#) H. The Impact of Specialty Practice Nursing Care on Health-Related Quality of Life in Persons with Ostomies. *Journal of Wound, Ostomy and Continence Nursing* 2015; 42(3):257-263.

7. [Liao](#) C, [Qin](#) Y. Factors associated with stoma quality of life among stoma patients. *International Journal of Nursing Sciences* 2014; 1(2):196-201.

8. [Zewude](#) WC, [Dere](#) T, [Suga](#) Y, [Teklewold](#) B. Quality of Life in Patients Living with Stoma. *Ethiopian Journal of Health Sciences* 2021; 31(5):993-1000.

9. Anaraki F, Vafaie M, Behboo R, Maghsoodi N, Esmaeilpour S, Safaee A. Quality of Life Outcomes in Patients Living with Stoma. *Indian J Palliat Care* 2012; 18(3):176-180.
10. Vonk-Klaassen SM, de Vocht HM, den Ouden MEM, Eddes EH, Schuurmans MJ. Ostomy-related problems and their impact on quality of life of colorectal cancer ostomates: a systematic review. *Quality of Life Research* 2015; 25(1):125-133.
11. Engida A, Ayelign T, Mahteme B, Aida T, Abreham B. Types and Indications of Colostomy and Determinants of Outcomes of Patients after Surgery. *Ethiopian Journal of Health Sciences* 2016; 26(2):117-122.
12. Bagheri M, Sharifan P, Behboudi Far A, Pouresmail Z, Kavousi F. Nurses' Knowledge About Fecal Intestinal Ostomies's Care: A Cross-Sectional Study. *Jundishapur J Chronic Dis Care* 2017; 6(2): e43345.
13. Aronovitch SA, Sharp R, Harduar-Morano L. Quality of life for patients living with ostomies: influence of contact with an ostomy nurse. *Journal of Wound, Ostomy and Continence Nursing* 2010; 37(6):649-653.
14. Person B, Ifargan R, Lachter J, Duek SD, Kluger Y, Assalia A. The Impact of Preoperative Stoma Site Marking on the Incidence of Complications, Quality of Life, and Patient's Independence. *Diseases of the Colon & Rectum* 2012; 5(7):783-787.
15. Danielsen AK, Soerensen EE, Burcharth K, Rosenberg J. Learning to live with a Permanent Intestinal Ostomy: Impact on everyday life and Educational Needs. *Journal of Wound, Ostomy and Continence Nursing* 2013; 40(4):407-412.
16. Hoch J, Yang M, Yan S, van den Broek N, Xie J, Warusavitarne J. A health-related quality - of-life study comparing Vitala continence control device versus traditional pouch system only in patients with end colostomy. *European Journal of Gastroenterology & Hepatology* 2013; 25(6):739-747.
17. Chaudhri S, Brown L, Hassan I, Horgan AF. Preoperative Intensive, Community-Based vs. Traditional Stoma Education: A Randomized, Controlled Trial. *Diseases of the Colon & Rectum* 2005; 48(3):504-509.
18. Lo S-F, Wang Y-T, Wu L-Y, Hsu M-Y, Chang S-C, Hayter M. A cost-effectiveness analysis of a multimedia learning education program for stoma patients. *Journal of Clinical Nursing* 2009; 19(13-14):1844-1854.
19. Lo S-F, Wang Y-T, Wu L-Y, Hsu M-Y, Chang S-C, Hayter M. Multimedia education programme for patients with a stoma: effectiveness evaluation. *Journal of Advanced Nursing* 2010; 67(1): 68-76.
20. Persson E, Hellström A-L. Experiences of Swedish men and women 6 to 12 weeks after ostomy surgery. *Journal of WOCN* 2002; 29(2):103-108.

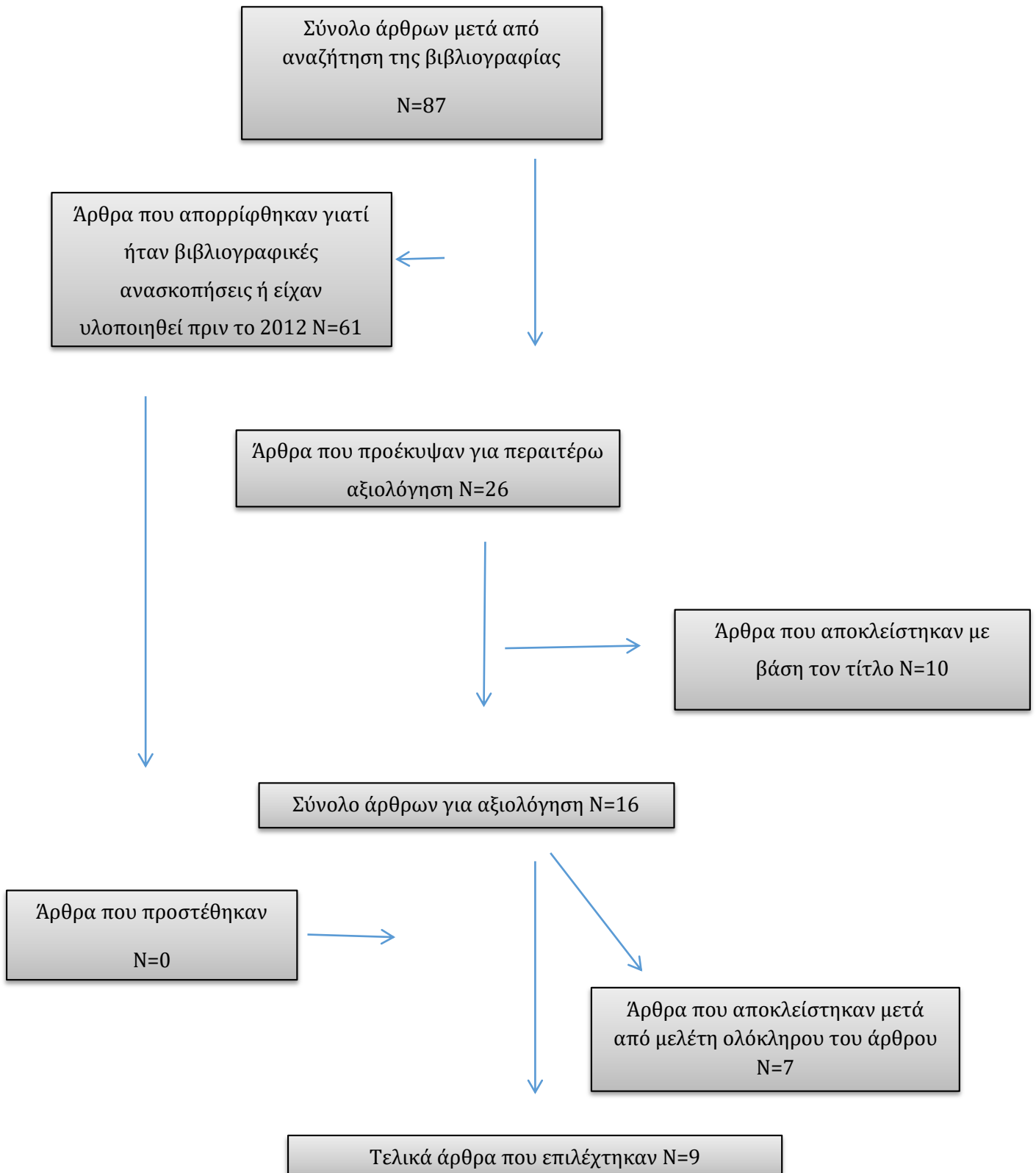

21. Johansson K, Salanterä S, Heikkinen K, Kuusisto A, Virtanen H, Leino-Kilpi H. Surgical patient education: assessing the interventions and exploring the outcomes from experimental and quasi experimental studies from 1990 to 2003. [Clinical Effectiveness in Nursing](#) 2004; 8(2):81-92.
22. Danielsen AK, Soerensen EE, Burcharth K, Rosenberg J. Impact of a temporary stoma on patients everyday-lives: feelings of uncertainty while waiting for closure of the stoma. *Journal Clinical Nursing* 2013; 22(9-10):1343-1352.
23. Mota MS, Gomes GC, Petuco VM, Heck RM, Barros EJJ, Gomes VLdeO. Facilitators of the transition process for the self-care of the person with stoma: subsidies for Nursing. *Revista Da Escola de Enfermagem Da USP* 2015; 49(1): 82-88.
24. Jeong H, Park YJ. Factors influencing changing bowel habits in patients undergoing sphincter-saving surgery for rectal cancer. *International Wound Journal* 2019; 16(1):71-75.
25. Johansson K, Katajisto J, Salanterä S. Pre-admission education in surgical rheumatology nursing: towards greater patient empowerment. *Journal Clinical of Nursing* 2010; 19(21-22):2980-2988.
26. Danielsen AK, Rosenberg J. Health Related Quality of Life May Increase when Patients with a Stoma Attend Patient Education-A case-Control Study. *Plos One* 2014; 9(3): e90354.
27. Orsini RG, Thong MSY, van de Poll-Franse LV, Slooter GD, Nieuwenhuijzen GAP, Rutten HJT, et al. Quality of life of older rectal cancer patients is not impaired by a permanent stoma. *European Journal of Surgical Oncology (EJSO)* 2013; 39(2):164-170.
28. Konanz J, Herrle F, Weiss C, Post S, Kienle P. Quality of life of patients after low anterior, intersphincteric, and abdominoperineal resection for rectal cancer - a matched-pair analysis. *International Journal of Colorectal Disease* 2013; 28(5):679-688.
29. Culha I, Kosgeroglu N, Bolluk O. Effectiveness of Self-Care Education on Patients with Stomas. *Journal of Nursing and Health Science* 2016; 5(2):70-76.
30. Forsmo HM, Pfeffer F, Rasdal A, Sintonen H, Körner H, Erichsen C. Pre- and postoperative stoma education and guidance within an enhanced recovery after surgery (ERAS) programme reduces length of hospital stay in colorectal surgery. *International Journal of Surgery* 2016; 36:121-126.
31. Parchami Iraqi M, Ahmadi Z. 'Effect of Telephone Counselling (Telenursing) on the Quality of Life of the Patients with Colostomy'. *Journal of Client-Centered Nursing Care* 2016; 2(2):123-130.
32. Almendárez - Saavedra JA, Landeros-López M, Hernández-Castañón MA, Galarza-Maya Y, Guerrero-Hernández MT. Self-care

- practice of ostomy patients before and after nursing's educational intervention. *Rev Enferm Inst Mex Seguro Soc* 2015; 23(2):91-8.
33. Karabulut HK, Dinc L, Karadag A. Effects of planned group interactions on the social adaptation of individuals with an intestinal stoma: a quantitative study. *Journal of Clinical Nursing* 2014; 23(19-20):2800-2813.
34. Zhang J, Wong FKY, You L, Zheng M, Li Q, Zhang B, et al. Effects of Enterostomal Nurse Telephone Follow-up on Postoperative Adjustment of Discharged Colostomy Patients. *Cancer Nursing* 2013; 36(6):419-428.
35. Parcel GS, Baranowski T. Social Learning Theory and Health Education. *Health Education* 1981; 12(3):14-18.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1. Το Διάγραμμα ροής της διαδικασίας επιλογής των άρθρων

ΠΙΝΑΚΑΣ 1. Συνοπτική παρουσίαση των μελετών της ανασκόπησης

α/α	Συγγραφέας/ Έτος Δημοσίευσης	Είδος Μελέτης	Σκοπός	Μεθοδολογία	Δείγμα	Αποτελέσματα
1		Συγχρονική ή μελέτη	Αξιολόγηση της ποιότητας ζωής των ασθενών με στομίες	Συμπλήρωση ερωτηματολογίου ποιότητας ζωής ατόμων με στομίες Τέσσερις υποκλίμακες: η υποκλίμακα: φυσική κατάσταση η υποκλίμακα: ψυχολογική κατάσταση η υποκλίμακα: κοινωνική κατάσταση η υποκλίμακα: πνευματική κατάσταση	102 ασθενείς με στομίες που παραπέμφθηκαν στην Ιρανική Εταιρεία Στομίας (IOS). Ασθενείς επιλέχθηκαν με τη μέθοδο της τυχαίας δειγματοληψίας. Μέσος όρος της ηλικίας των ασθενών ήταν τα 53,5 έτη με τους άνδρες να έχουν υψηλότερο μέσο όρο ηλικίας. Το μεγαλύτερο ποσοστό των ασθενών είχε κολοστομία για τον καρκίνο του παχέος εντέρου (67,6%), ειλεοστομία (21,6%) και ουροστομία	Η κατάθλιψη και η θέση της στομίας ήταν υψηλές σε βαθμολογία στην σωματική, ψυχολογική και πνευματική υποκλίμακα της ποιότητας ζωής των ασθενών. Η αλλαγή στο στυλ ένδυσης (λόγω στομίας) ήταν υψηλή σε βαθμολογία στην κοινωνική υποκλίμακα. Τα καλύτερα αποτελέσματα είχε η πνευματική υποκλίμακα και τα χειρότερα η κοινωνική υποκλίμακα
2		Συγχρονική ή μελέτη	Η διερεύνηση του ρόλου της ηλικίας στην	Στο Μητρώο του Καρκίνου του Αϊντχόβεν αναζητήθηκαν ασθενείς σε 4	143 ασθενείς που είχαν χειρουργηθεί και τους είχαν τοποθετηθεί	Ηλικιωμένοι ασθενείς με στομίες είχαν χειρότερη φυσική κατάσταση από τους νεότερους ασθενείς με στομίες και το γενικό πληθυσμό.

			επίδραση της ποιότητας ζωής των ασθενών με στομίες και χωρίς στομίες νοσοκομεία της Ολλανδίας και συμπλήρωσαν τα ερωτηματολόγια SF-36 (ερωτηματολόγιο σεξουαλικότητας) και EORTC QLQ-C38 (ερωτηματολόγιο για την ποιότητα ζωής)	στομίες	Ηλικιωμένοι ασθενείς με στομίες είχαν χειρότερη σεξουαλική ζωή σε σύγκριση με τους νεότερους ασθενείς με στομίες και το γενικό πληθυσμό. Σεξουαλική δυσλειτουργία στους ηλικιωμένους σε σύγκριση με τους νεότερους ασθενείς. Καλύτερη πνευματική κατάσταση σε σύγκριση με το γενικό πληθυσμό. Ηλικιωμένοι ασθενείς χωρίς στομία καλύτερη συναισθηματική κατάσταση	
3		Προοπτική ή μελέτη	Η μελέτη συγκρίνει τη λειτουργική έκβαση και την ποιότητα ζωής σε ασθενείς που υποβλήθηκαν σε διασφιγκτηριακή εκτομή (ISR), σε χαμηλή πρόσθια εκτομή (LAR) και σε κοιλιοπεριν	Συμπλήρωση ερωτηματολογίου για τη θεραπεία του καρκίνου Treatment in Cancer (EORTC) QLQ-C30 questionnaire, την ενότητα του καρκίνου του ορθού, colorectal	131 ασθενείς με καρκίνο του ορθού με παρακολούθηση τους 12 μήνες που χωρίστηκαν σε τρεις ομάδες	Η σωματική λειτουργία ήταν καλύτερη σε ασθενείς που υποβλήθηκαν σε διασφιγκτηριακή εκτομή σε σύγκριση με ασθενείς που υποβλήθηκαν σε κοιλιοπερινεϊκή εκτομή. Συμπτώματα όπως διάρροια και δυσκοιλιότητα παρουσιάστηκαν σε μεγάλο βαθμό μετά από διασφιγκτηριακή εκτομή και χαμηλή πρόσθια εκτομή. Χειρότερη ποιότητα ζωής όσον αφορά την σεξουαλική λειτουργία σε ασθενείς που υποβλήθηκαν σε κοιλιοπερινεϊκή εκτομή και χαμηλή πρόσθια εκτομή σε σύγκριση με ασθενείς που υποβλήθηκαν σε διασφιγκτηριακή εκτομή

Τρίμηνη, ηλεκτρονική έκδοση του Τμήματος Νοσηλευτικής,
Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής

			εϊκή εκτομή τον καρκίνο του ορθού			
4		Πειραματική μελέτη παρέμβασης	Η διερεύνηση της εκπαίδευσης αυτοφροντίδας των ασθενών στην ποιότητα ζωής έπειτα από τοποθέτηση στομίας	Συμπλήρωση εντύπου Self-Care Agency Scale (SCAS) 1 εβδομάδα μετά την εκπαίδευση και 3 εβδομάδες αργότερα	64 ασθενείς με στομίες οι οποίοι χωρίστηκαν σε δύο ομάδες, στην ομάδα παρέμβασης (εφαρμογή εκπαίδευσης αυτοφροντίδας) και στην ομάδα ελέγχου	Οι βαθμολογίες του φορέα αυτοφροντίδας αυξήθηκαν τόσο στην ομάδα παρέμβασης όσο και στην ομάδα ελέγχου 3 εβδομάδες αργότερα. Θετική συσχέτιση μεταξύ του φορέα αυτοεξυπηρέτησης και των βαθμολογιών γνώσης της στομίας στην ομάδα παρέμβασης
5		Πειραματική μελέτη παρέμβασης	Διερεύνηση ενός προγράμματος εκπαίδευσης σε ασθενείς με στομίες για τον καρκίνο του παχέος εντέρου στην ποιότητα ζωής τους	Παρέμβαση εκπαίδευσης για 30 ημέρες στην περιεγχειρητική τους φροντίδα σε ασθενείς με στομίες και αξιολόγηση της ποιότητας ζωής τους έπειτα από την παρέμβαση	122 ασθενείς με καρκίνο του παχέος εντέρου που είχαν προγραμματιστεί για χειρουργική επέμβαση στομίας οι οποίοι χωρίστηκαν στην ομάδα εκπαίδευσης κατά την περιεγχειρητική τους φροντίδα (με εκτεταμένη εκπαίδευση στομίας) και στην ομάδα τυπικής	Θετική συσχέτιση μεταξύ της εκπαίδευσης των ασθενών με την ποιότητα της ζωής τους. Χαμηλότερο ποσοστό νοσηλείας στους ασθενείς που εκπαιδεύτηκαν κατά την περιεγχειρητική τους φροντίδα

					περίθαλψης(με τρέχουσα εκπαίδευση στομίας)	
6	Parchami Iraqi &Ahmadi,	Τυχαιοποιημένη κλινική δοκιμή	Διερεύνηση της επίδρασης της τηλεφωνικής συμβουλευτικής στην ποιότητα ζωής των ασθενών με μόνιμες στομίες	Εργαλείο συλλογής ήταν το ερωτηματολόγιο City of Hope- Quality of life-Ostomy questionnaire. Η ποιότητα ζωής μετρήθηκε με την έναρξη της τηλεφωνικής συμβουλευτικής και 16 εβδομάδες αργότερα	70 ασθενείς με μόνιμες στομίες. Στη συνέχεια χωρίστηκαν τυχαία στην πειραματική ομάδα (με τηλεφωνική συμβουλευτική) και στην ομάδα ελέγχου	Σημαντικές διαφορές μεταξύ δύο ομάδων όσον αφορά τις σωματικές, τις ψυχικές και τις κοινωνικές πτυχές των ασθενών. Στην πνευματική πτυχή της ποιότητας ζωής, δεν βρέθηκε σημαντική διαφορά μεταξύ των δύο ομάδων
7	Almendárez-Saavedra et al., 2015	Πειραματική μελέτη παρέμβασης	Ο προσδιορισμός του επιπέδου γνώσης σχετικά με τις πρακτικές αυτοφροντίδας σε ασθενείς με στομίες, πριν και μετά από νοσηλευτική ή εκπαιδευτική παρέμβαση	Εφαρμογή παρέμβασης και συμπλήρωση ερωτηματολογίου αυτοφροντίδας conocimientosobreprácticas de autocuidado	13 ασθενείς με ειλεοστομία ή κολοστομία, με μέση ηλικία τα 41,8 έτη που νοσηλεύονταν στο Νοσοκομείο San Luis Potosi στο Μεξικό	Η συγκριτική περιγραφική ανάλυση ανέδειξε ότι μετά την εκπαίδευση παρέμβασης οι ασθενείς με στομίες είχαν περισσότερες γνώσεις σχετικά με τις πρακτικές αυτοφροντίδας τους

Τρίμηνη, ηλεκτρονική έκδοση του Τμήματος Νοσηλευτικής,
Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής

8		Πειραματική μελέτη παρέμβασης	Διερεύνηση των επιπτώσεων μιας προγραμματισμένης μεθόδου ομαδικής αλληλεπίδρασης στην κοινωνική προσαρμογή ή ατόμων με εντερική στομία	Συμπλήρωση ερωτηματολογίου από τα μέλη της πειραματικής ομάδας στην πρώτη συνάντηση, μετά από έξι εβδομάδες και τον πρώτο μήνα μετά το τέλος των συναντήσεων της ομάδας	50 ασθενείς με ειλεοστομία ή κολοστομία που χωρίστηκαν σε δύο ομάδες: στην πειραματική ομάδα συμμετοχή στη «μέθοδο της προγραμματισμένης ομαδικής αλληλεπίδρασης») και στην ομάδα ελέγχου	Τα μέλη της πειραματικής ομάδας που είχαν επαρκείς γνώσεις φροντίδας της στομίας έδειξαν υψηλότερες τιμές κοινωνικής προσαρμογής. Ενίσχυση της ψυχολογικής υποστήριξης
9		Τυχαίοποιημένη κλινική δοκιμή	Διερεύνηση της εκπαίδευσης μέσω της τηλεφωνικής παρέμβασης στην προσαρμογή των ασθενών έπειτα από την τοποθέτηση στομιών	Εφαρμογή τηλεφωνικής παρέμβασης σε πειραματική ομάδα και σε ομάδα ελέγχου	103 ασθενείς με μόνιμες στομίες με μέσο όρο ηλικίας τα 55 έτη, οι οποίοι χωρίστηκαν τυχαία στην πειραματική ομάδα μελέτης (έλαβαν 2 - 3 τηλεφωνικές κλήσεις από το νοσηλευτικό προσωπικό μετά την έξοδο από το νοσοκομείο) και στην ομάδα ελέγχου	Ενίσχυση προσαρμογής στην νέα κατάσταση σε ασθενείς με στομίες που έλαβαν τηλεφωνική παρέμβαση